

Energieteelt in de veenweidegebieden

'Het hele systeem start in

elkaar'

Het helpt de veenweidegebieden te behouden en de uitstoot van CO₂ te verminderen: energieteelt. De plannen om in de veenweiden riet te verbouwen dat te gebruiken is door energiecentrales verandert de discussie over het behoud van het gebied.

— Jasper Dik

De waterschappen hebben een gebied in beheer dat langzaam bezig is weg te zakken. Het is, zo'n 300.000 hectare van omvang, het veenweidegebied. Met het tegengaan van de door de oxidatie van het veen veroorzaakte bodemdaling moet de komende jaren structureel worden begonnen: dat is geen punt van discussie. De vraag is welke bestemmingen het veenweidegebied moet behouden of krijgen, wil er nog een beginnen aan zijn.

—Nu zijn melkveehouders – maar steeds minder melkveehouders – de voornaamste gebruikers van het gebied. Het is moeilijk boeren in vooral het Hollandse, diepgelegen veen. De kostprijs van in het veenweidegebied geproduceerde melk is volgens de Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO) tien procent hoger dan elders en de bedrijfsresultaten liggen gemiddeld dertien procent lager. Een hoger waterpeil dat noodzakelijk is om de inklink van het veen af te remmen, bemoeilijkt nog een rendabele bedrijfsvoering voor de boeren. Onder die omstandigheden beginnen de regelmatige alarmerende berichten van de LTO over agrarische leegloop van het veenweidegebied bijna vertrouwd te klinken.

—Niettemin moet melkveehouderij volgens de organisatie de voornaamste functie blijven van de veenweiden. In een rapport, Een veenweidelandbouw met toekomst, dat

in april verscheen, benadrukte LTO dat nog eens. Halverwege juni werd vervolgens de oprichting bekend gemaakt van het Nieuw Veenweide Innovatie Platform, dat bedoeld is om de toekomstige mogelijkheden voor melkveehouderij in de veenweidegebieden te onderzoeken.

—In het algemeen was er in de voorbije maanden veel te doen over het veenweidegebied. Net na het begin van de zomer demonstreerden de in Westelijke veenweidegebied gelegen waterschappen, provincies en gemeenten hun gezamenlijke goede wil. Op 24 juni ondertekenden zij samen met het rijk de Agenda voor de Westelijke Veenweidegebieden. Op die agenda staan de 'continuïteit in het beheer van het unieke Veenweidelandschap, een eenvoudiger, goedkoper en minder kwetsbaar waterbeheer en het op de lange termijn terugdringen van de bodemdaling'.

—En toen waren daar Nic Grandiek en Carel Cronenberg van het advies- en ingenieursbureau DHV. Er is, betogen zij, een toekomst voor de agrariërs in het veenweidegebied niet als melkveeouders, maar als telers van rietachtige gewassen die kunnen dienen voor energieopwekking.

—De energieteelt is de kern van het plan dat Grandiek en Cronenberg hebben ontwikkeld. Behalve dat het het veenweidegebied een nieuwe economische toekomst moet verschaffen, bedoelt het dubbel bij te dragen aan de vermindering van de CO₂

uitstoot. Het verbouwen van riet laat een waterpeil toe, waarbij het veen niet oxideert. Dat oxideren waar CO₂ bij vrijkomt veroorzaakt nu een bijdrage van twee tot drie procent aan het ontstaan van het broeikas-effect. Als vervanger van fossiele brandstoffen kan het riet vervolgens een tweede keer helpen de CO₂-uitstoot te beperken.

'In riet zit, als je het op het juiste moment oogst, bijzonder veel energie', verklaart Grandiek. 'Gedroogd en verwerkt tot pallets – een soort grote blokken, waarin het wordt vermengd met allerlei andere reststoffen, bijvoorbeeld afvalhout van meubelmakerijen – heeft het een constante verbranding, wat voor energiecentrales heel belangrijk is. Bovendien kan riet het hele jaar door in grote hoeveelheden geleverd worden. We hebben gesprekken met Nuon en Essent gevoerd, die ons duidelijk hebben gemaakt, dat het grootschalig moet. Het heeft voor hun geen zin, om die hele grote centrales voor een paar weken anders af te stellen. Ze moeten bij wijze van spreken een paar maanden kunnen draaien op het riet dat wij aanleveren. Het minimum, hebben zij uitgerekend, is tienduizend hectare. Het riet is CO₂ neutraal. Wat verbrand wordt, komt als CO₂ in de atmosfeer, maar wordt ook weer teruggevangen door het riet. Ook kun je er de technieken op toe passen waarbij het riet in bepaalde tanks gebracht wordt met methaanbacteriën en omgezet tot een gasproduct.'

—Ook kan de introductie van energieteelt volgens Grandiek van dienst zijn bij het ha-

len van de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water. De oxidatie van het veen veroorzaakt vervuiling van het water, al zijn deskundigen het niet eens over de vraag of een hoger waterpeil om de oxidatie tegen te gaan niet nog een veel grotere vervuiling tot gevolg heeft. Grandiek denkt dat dat te voorkomen is. 'Het voordeel van riet is: als je het waterpeil opzet, oogst je het fosfaat en nitraat dat er in zit weg met het riet. Het mes snijdt aan twee kanten.'

—Het huidige gebruik van de veenweidegebieden is volgens Grandiek niet vol te houden. 'Het veenweidecomplex steunt op twee pijlers. De economische: het landbouwkundig gebruik. De bodemfysische: het veen. Die bodemfysische pijler gaat op in de lucht, letterlijk en figuurlijk. Daarmee dondert het hele systeem in elkaar. Veel boeren trekken weg. Dat is een ontwikkeling die onvermijdelijk wordt. Ondertussen blijven we maar de gemalen aanzetten om nog een paar boeren in stand te houden, wat enorm veel geld kost.'

—Je moet economisch krenten uit de pap halen. Van de 300.000 hectaren zou je honderdduizend hectare moeten reserveren voor milieudoelstellingen. In de anderen zou je een mozaïek van de landschapstypen moeten brengen. In de gebieden die daar het meest voor geschikt zijn, zou je een paar melkveehouderijen in stand moeten houden, die nog wel een economische basis hebben.'

—Het is een radicaal plan dat Grandiek voorstaat, maar, vindt hij, niet onverantwoord. Te proberen het veenweidegebied levensvatbaar te houden door de melkvee-

houderij te combineren met andere activiteiten zoals natuurbeheer is daarentegen een bij voorbaat verloren strijd. Grandiek gelooft fanatiek, dat de bodemdaling een ernstiger probleem is dan nu door de overheden - inclusief de waterschappen - wordt onderkend. Fel: 'Als er niet nu keuzes gemaakt worden ontstaan er onbeheersbare gebieden, waarvan je tegen de boeren moet zeggen: 'ga maar weg, want je kan niks meer'. Dat is maatschappelijk onaanvaardbaar.'

—Toch is Grandiek zich ervan bewust, dat onvermijdelijk de energieteelt controversieel wordt. Hij verwacht van de boeren die veel geld hebben geïnvesteerd niet, dat ze zonder meer afstand doen van de veenweiden als gebied voor hun bedrijven. Andere moeilijkheden zijn de landschappelijke verandering die energieteelt teweeg zou brengen en de verdwijning van de grutto uit het gebied, die het gevolg zou zijn van een hoger waterpeil.

— In plaats van een veenweidegebied ontstaat als energieteelt toegepast zou worden een veenrietgebied, dat, stelt Grandiek, landschappelijk misschien nog meer wordt gewaardeerd. 'En als we het werkelijk heel belangrijk vinden dat er nog een aantal gruttoreservaten zijn, dan kun je in moeilijke hoeken het geld daarvoor efficiënt inzetten door, met een boer of met natuurmonumenten, daar het beheer af te stemmen op weidevogels.'

—Het is niet aan de waterschappen het veenweidegebied voor een bepaald gebruik te bestemmen. Paulien Hartog, beleidsmedewerker bij Amstel, Gooi en Vecht, betrokken bij de Westelijke Veenweidegebieden,

wil wel reageren op de plannen van Grandiek en Cronenberg, die zij ziet als een waardevolle bijdrage aan de discussie die gaande is over een structurele oplossing voor het veenweidegebied. 'Het is een van de opties voor een deel van het gebied. Het is typisch een planontwikkeling die afhankelijk is van wat de gebruikers van de veenweidegebieden willen. De verschillende overheden kunnen alleen proberen de randvoorwaarden te scheppen voor een duurzamer te beheren veenweidegebied.' Verder gelooft Hartog niet, dat energieteelt de alles oplossende bestemming van het gehele veenweidegebied zal blijken te zijn. 'Een puzzelstukje in het grote geheel', zo omschrijft ze de plannen van Grandiek en Cronenberg. 'Als het past in een specifiek deel van het landschap is het te combineren met het principe: het peil volgt de functie', verklaart ze.

—Evenmin echter gelooft ze dat op de lange duur met de verbrede landbouw - die nu gestimuleerd wordt om melkveehouders voor het gebied te behouden - de veenweidegebieden gered worden. 'Dat is prima om op korte termijn de melkveehouders te helpen het in de veenweidegebieden uit te houden. Maar uiteindelijk denk ik dat het niet is wat agrariërs willen. Ze zullen op een andere manier betere perspectieven moeten krijgen.'

—Of energieteelt de toekomst wordt voor de veenweidegebieden is het in ongewisse. Zeker is, dat de plannen van DHV de discussie over de veenweidegebieden ingrijpend hebben veranderd.